

Nyrsio mewn cartrefi gofal

Ynglŷn â'r Coleg Nyrsio Brenhinol (RCN)

Nyrsio mewn cartrefi gofal

- 1** Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda Gofal Cymdeithasol Cymru (GCC) ac Addysg a Gwella Iechyd Cymru (AaGIC) ar ymgyrch genedlaethol i godi proffil nyrsio cofrestredig yng nghartrefi gofal Cymru.
- 2** Dylai Llywodraeth Cymru ystyried opsiynau ar gyfer ffordd decach a mwy cynaliadwy o ariannu'r sector gofal yng Nghymru.
- 3** Dylai Llywodraeth Cymru ymrwymo i ehangu cwmpas Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016 i gartrefi gofal. Dylai GCC weithio mewn partneriaeth â'r Prif Swyddog Nyrsio i sefydlu egwyddorion staffio diogel interim ar gyfer cartrefi gofal.
- 4** Mae'n rhaid i Lywodraeth Cymru gefnogi'r Comisiwn Gwaith Teg ac ymrwymo i gynnig cyflog a buddion i nyrsys a gweithwyr cymorth gofal iechyd sy'n gyfartal i rai'r GIG.
- 5** Dylai AaGIC, byrddau ac ymddiriedolaethau iechyd, a sefydliadau addysg uwch weithio gyda'i gilydd i gynyddu cyfleoedd lleoliadau myfyrwyr yn y sector gofal cymdeithasol annibynnol.
- 6** Dylai Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol, a byrddau ac ymddiriedolaethau iechyd sicrhau bod gan gartrefi gofal fynediad at gyngor nyrsio atal a rheoli heintiau.
- 7** Dylai Llywodraeth Cymru ystyried yn ofalus a lliniaru unrhyw oblygiadau posibl o ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd (UE) ar y gweithlu cartrefi gofal.

*Oni bai am gartrefi
gofal, byddai'r GIG
wedi cael trafferth –
heb os. Oherwydd pe
byddem wedi methu ac
anfon ein preswylwyr i'r
ysbyty, ni fyddai
 unrhyw welyau wedi
bod yn yr uned gofal
dwys! Mae'n hen bryd
i'r sector annibynnol a'r
GIG gael eu gweld yn
gyfartal.*

Atal a rheoli heintiau

Yn ystod ton gyntaf pandemig COVID-19, amlygwyd atal a rheoli heintiau mewn cartrefi gofal fel arfer hanfodol i sicrhau amgylchedd diogel i breswylwyr. Roedd y defnydd o gyfarpar diogelu personol a sut i gael gafael ar gyflenwadau ohono yn elfen o hyn.

Trwy gydol cyfnod cynnar y pandemig hwn, daeth yn amlwg bod cyfathrebu canllawiau atal a rheoli heintiau yn anodd, ac roedd sicrhau eu gweithrediad yn anoddach fyth. Mae'r ystâd ffisegol o gartrefi gofal ledled Cymru yn cynnwys adeiladau hyn yn bennaf. Nid yn unig y mae hyn yn herio'r sector cartrefi gofal gyda sicrhau cynhaliaeth ariannol a ffisegol yr adeilad, ond gwnaeth ynysu yn ystod pandemig COVID-19 yn anodd hefyd. Er enghraifft, nid oes gan bob preswlydd ystafell ymolchi en suite, ac felly roedd angen i breswylwyr rannu cyfleusterau ystafell ymolchi. Gweithiodd y gweithlu cartrefi gofal yn ddiflino i sicrhau bod preswylwyr yn cael eu diogelu, gan geisio dehongli newidiadau niferus i'r canllawiau hefyd yn lleoliad cartref preswyl a rennir.

Mae COVID-19 wedi amlygu'r angen am gyngor a chymorth nyrsio atal a rheoli heintiau mewn cartrefi gofal. Byddai cael cymorth strwythuredig a chyson gan nyrsys atal a rheoli heintiau arbenigol o gymorth mawr i allu cartrefi gofal ddiogelu eu cleifion a gweithredu newidiadau i ganllawiau a pholisïau. Mae hyn yn wir ar gyfer unrhyw donnau o pandemig COVID-19 yn y dyfodol, ond hefyd wrth symud ymlaen mewn ymarfer arferol.

Swyddogaeth y nyrs ardal

Mae nyrsys ardal yn gweithio mewn partneriaeth â staff nyrsio mewn cartrefi gofal. Mae nyrsys ardal yn darparu asesiadau o

Tâl uwch gafodd y nifer fwyaf o bleidleisiau gan ymatebwyr. Fodd bynnag, yn elfen yn unig yw hon o wella recriwtio a chadw yn y sector. Mae elfennau eraill yn cynnwys sicrhau bod swyddogaeth staff nyrsio yn cael ei gwerthfawrogi, sicrhau bod cyfleoedd digonol i dderbyn datblygiad proffesiynol parhaus (DPP) a llwybr gyrfaol addas ar gyfer nyrsys cofrestredig a gweithwyr gofal.

Gwerthfawrogi a pharchu'r gweithlu

Bydd llawer o nyrsys cofrestredig sy'n gweithio mewn cartrefi gofal yn tystio i'r boddhad enfawr y mae nyrsio mewn cartrefi nyrsio yn ei gynnig. Fodd bynnag, gall tybiaethau o lunwyr polisi o ran nyrsio cartrefi gofal barhau i fod yn negyddol ac yn hen ffasiwn weithiau. O ystyried yr wybodaeth a'r gymysgedd sgiliau sydd eu hangen i reoli yn gynhwysfawr preswylwyr ag anghenion cymhleth a chydafiacheddau lluosog, yn ogystal â dangos arweinyddiaeth glinigol gref a gallu i wneud penderfyniadau wrth reoli ac arwain timau staff, mae'r tybiaethau hyn yn ddisail ac yn anghyfiawn. Mae angen cael gwared ar y tybiaethau hyn yn iawn trwy Lywodraeth Cymru, AaGIC a GCC yn gweithio'n agos gyda'i gilydd i godi proffil nyrsio cartrefi gofal fel proffesiwn, ac i lunio strategaeth recriwtio a chadw effeithiol ar gyfer y sector.

Hefyd, mae angen i Lywodraeth Cymru gydnabod pwysigrwydd nyrsio yn y sector cartrefi gofal wrth ddatblygu polisi a deddfwriaeth. Mae Llywodraeth Cymru wedi lansio dau ymgynghoriad yn ddiweddar: y papur ymgynghori 'Cymru O Blaid Pobl H n: Ein Strategaeth ar gyfer Cymdeithas sy'n Heneiddio' ac ymgynghoriad papur gwyn 'Ailgydbwysu Gofal a Chymorth'.⁴

Nid yw'r naill ddogfen na'r llall yn tynnu sylw at swyddogaeth bwysig nyrsio o ran hybu annibyniaeth, adsefydlu, a gofalu am unigolion i sicrhau y gallant heneiddio gydag urddas. A dweud y gwir, nid yw 'Cymru O Blaid Pobl Hŷn' yn defnyddio'r term nyrs neu nyrsio unwaith, ac mae 'Ailgydbwyso Gofal a Chymorth' yn cyfeirio at gyllid nyrsio yn unig. Mae angen sylw brys i'r diffyg dealltwriaeth amlwg o bwysigrwydd swyddogaeth nyrsio yn y sector gofal.

Mae'n rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod y gweithlu nyrsio mewn cartrefi gofal a'r sector gofal cymdeithasol ehangach yn cael ei werthfawrogi am ei waith anhygoel, a bod ei werth yn cael ei adlewyrchu mewn datblygiadau polisi a deddfwriaeth. Mae'n rhaid i _____ : _____, ac unrhyw gynlluniau cyflawni dilynol roi sylw i dybiaethau hynafol o'r gweithlu gofal cymdeithasol a gwella cadw a recriwtio yn y sector gofal.

Mynediad at addysg a datblygiad proffesiynol parhaus

Oherwydd cymhlethdodau iechyd ymhlith pobl hŷn – fel gwahanol ymddangosiad clefydau, patholegau lluosog, dylanwadau cymdeithasol ar heneiddio ac addasiad seicolegol i dyfu'n hŷn – mae angen gwybodaeth, sgiliau ac arbenigedd penodol ar staff nyrsio i weithio gyda phobl hŷn.

Mae addysg a mynediad at DPP yn hanfodol felly ac, wrth gwrs, yn ofynnol o dan broses ail-ddilysu'r Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth ar gyfer nyrsys cofrestredig. Mae cyrsiau addysgol a hyfforddiant ar gyfer nyrsys cofrestredig mewn cartrefi gofal yn aml yn cael eu rhedeg gan GIG Cymru. Mae hyn yn achosi amrywiaeth o heriau ac mae nyrsys cofrestredig a rheolwyr cartrefi gofal wedi mynegi rhwystredigaeth at eu hanallu i gael mynediad at hyfforddiant a redir gan y GIG, ac oediadau maith cyn cael mynediad ato, gan nad oes ganddynt gyfrif e-bost GIG ac felly ni allant ddefnyddio mewnwyd y GIG.

Byddai rhywbeth mor syml a darparu cyfrif e-bost GIG i nyrsys cofrestredig cartrefi gofal yn eithriadol o gynorthwyol ac yn dangos bod nyrsys cofrestredig yn y sector gofal yn cael eu parchu a'u gwerthfawrogi i'r un graddau â'u cydweithwyr GIG.

Addysg gofal diwedd oes

I breswylwyr cartrefi gofal, mae derbyn gofal nyrsio o ansawdd da yn allweddol i gael ansawdd bywyd da, ac mewn sefyllfaoedd lle gallai preswlydd dreulio diwrnodau olaf ei oes mewn cartref gofal, marwolaeth dda ac urddasol. Gall fod diffyg gwerthfawrogiad â blaenoriaeth o ran gofal diwedd oes o ansawdd uchel weithiau oherwydd llwybrau a phrotocolau cleifion annigonol i ganiatáu i breswylwyr aros mewn cartrefi gofal ar ddiwedd olaf eu hoes. Mae gofal lliniarol yn ddawn hanfodol sydd ei hangen ar bob nyrs ac mae DPP mewn gofal lliniarol yn ofynnol.

Dylid annog rheolwyr cartrefi gofal i ddatblygu gweithlu sydd â sgiliau gofal lliniarol a diwedd oes fel buddsoddiad gwerthfawr.

Addaswyd y rhaglen

5

o'r ac fe'i gweithredwyd gan Dîm Hwyluso Nyrsys Gofal Diwedd Oes Macmillan ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr. Mae'r rhaglen yn gwella canlyniadau a phrofiadau i breswylwyr a'u teuluoedd. Mae'r rhaglen 8 mis yn cynnig chwe cham:

Cam 1: trafodaethau wrth i ddiwedd oes agosáu

Cam 2: asesu, cynllunio gofal ac adolygu

Cam 3: cydgysylltu gofal

Cam 4: darparu gofal o ansawdd uchel mewn cartrefi gofal

Cam 5: gofal yn niwrnodau olaf bywyd

Cam 6: gofal ar ôl marwolaeth

Amlygir llwyddiant y rhaglen gan ei gwerthusiad. Bu gostyngiad i nifer yr achosion o dderbyniadau i'r ysbyty heb eu cynllunio; ar gyfer pob wyth preswlydd, roedd cyfartaledd o ddau dderbyniad heb ei gynllunio ar ôl y rhaglen, o'u cymharu â thri cyn hynny. Hefyd, roedd nifer yr achosion o gofnodi lleoliad marw a ffeirir yn uwch ar ôl y rhaglen Chwe Cham. Cyn y cwrs, roedd 83.7% o gartrefi gofal o'r farn eu bod "bob amser" neu "yn aml" yn trafod dymuniadau a ffafriaethau ar gyfer gofal diwedd oes, ond cynyddodd hyn i 93% ar ôl y rhaglen Chwe Cham.

Gellir gweld llwyddiant y rhaglen ymhellach o allu cartrefi nyrsio a phreswyl i ddarparu proses cynllunio gofal ymlaen llaw. Mewn cartrefi nyrsio, roedd 31.3% yn cynnig cynllunio gofal ymlaen llaw cyn y rhaglen Chwe Cham, a gynyddodd i 87.3% wedi hynny. Mewn cartrefi preswyl, roedd 32% yn cynnig cynllunio gofal ymlaen llaw cyn y rhaglen Chwe Cham; cynyddodd hyn i 83.3% wedi hynny. Roedd cynnydd hefyd i hyder staff nyrsio a chartrefi gofal, a chynnydd i farwolaeth yn y lleoliad yr oedd y preswlydd yn ei ffafrio.

Yn rhan o Raglen Mabwysiadu a Lledaenu Comisiwn Bevan, lledaenwyd y rhaglen Chwe Cham i Fwrdd Iechyd Cwm Taf, Bwrdd Iechyd Powys a Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam.

Ni ellir methu a rhoi digon o bwys i werth gofal diwedd oes. Mae angen addysg a DPP cyson i sicrhau bod preswylwyr yn teimlo bod rhywun yn gwrando arnynt ac i'w teuluoedd a'u ffrindiau cysylltiedig deimlo'n hyderus yn y gofal sy'n cael ei ddarparu i'w hanwlyd. Mae'r rhaglen Chwe Cham yn enghraifft o arfer da ac yn ddull cyson o ymdrin ag addysg diwedd oes o ansawdd uchel.

Buddsoddi mewn technoleg gwybodaeth (TG) a systemau technoleg ddigidol

Mae buddsoddiad mewn technoleg ym maes darparu gofal yng Nghymru yn bwysig i'r rhai sy'n gweithio yn y sector cartrefi gofal. Byddai mynediad at systemau TG y GIG yn gwella llifau data a gwybodaeth, yn enwedig o ran rheoli cofnodion cleifion, ond byddai hefyd yn caniatáu mynediad hanfodol at brotocolau a chanllawiau cyfredol a'r canfyddiadau ymchwil diweddaraf. Gallai buddsoddi mewn TGCh a thechnoleg ddigidol wella capasiti a galluoedd cartrefi gofal yn fawr.

Er enghraifft, mae realiti rhithwir a chyfryngau digidol (cyfrifiaduron llechen, y rhyngwrwyd, ac ati) yn cael eu defnyddio yn llwyddiannus gyda phreswylwyr cartrefi gofal mewn amrywiaeth o ffyrdd. Mae gan Cymunedau Digidol Cymru sawl enghraifft o arfer gorau, gan gynnwys astudiaeth achos ar Gartref Gofal Woffington House yn Nhredegar. Yn ystod yr astudiaeth hon, caniatodd y defnydd o iPads, ynghyd â sbectol realiti rhithwir, i breswylwyr ymweld ag Aberystwyth ym 1965, a chael profiad o reidiau 'rollercoaster'. Cafwyd gostyngiad o 100% i'r defnydd o feddyginiaethau gwrthseicotig ar sail "yn ôl y gofyn" yn y cartref, yn ogystal â gostyngiad i nifer y cwmpau a gostyngiad o 28% i alwadau am ambiwlansys.⁶ Rhoddwyd hwb i ysbryd y staff hefyd. Fe wnaeth y profiad o ddefnyddio technoleg ddigidol i archwilio hobiau preswylwyr a chysylltu ag aelodau teulu sy'n byw ymhell i ffwrdd wella ansawdd bywyd i'r preswylwyr. Fel yr adroddwyd:

⁶ Llywodraeth Cymru, Cymunedau Digidol Cymru, *fi*, <https://www.digitalcommunities.gov.wales/cy/case-studies/cartref-gofal-woffington-house/>. Gwelwyd ar 28 Mawrth 2021.

fi

fi

Adran 3 Yr angen am fwy o nyrswys cofrestredig yn y sector cartrefi gofal

Y ffactor mwyaf arwyddocaol sy'n achosi oediadau cyn rhyddhau yw'r diffyg capasiti yn y sector cymunedol a gofal i dderbyn cleifion sy'n oedolion ac yn blant. Ceir diffyg cyfathrebu hefyd rhwng y lleoliad eilaidd a chartrefi gofal. Mae rhyddhau claf i gartref gofal yn broses hynod gymhleth. Mae'n rhaid i'r cartref gofal asesu anghenion yr unigolyn, sicrhau y gall y cartref ddiwallu anghenion yr unigolyn trwy adnoddau ffisegol a staffio, a thrafod trefniadau gydag aelodau teulu a gweithwyr iechyd proffesiynol. Hefyd, mae angen i'r rhyddhau ddigwydd ar ddiwrnod priodol ac os bydd angen cludo unigolyn i'r cartref mewn ambiwlans mae angen trefnu hynny hefyd. Yn aml, mae rhyddhau claf yn cynnwys proffesiynau lluosog. Felly, mae angen i gyfathrebu fod yn gyson ac yn rhwydd trwy ofal eilaidd, sylfaenol a chymdeithasol i gyd.

Cyflwynwyd mentrau i wella cyfathrebu a rhyddhau o'r ysbyty ledled Cymru. Ym Mae Abertawe, cyflwynwyd y cynllun "bagiau coch"; mae'n helpu preswylwyr cartrefi gofal a dderbynnir i'r ysbyty gael eu rhyddhau yn gynt. Mae'r bag yn cynnwys gwaith papur allweddol, meddyginiaeth, ac eitemau personol. Fe'i rhoddir i griwiau ambiwlans gan staff y cartref gofal pan fydd angen i glaf gael ei dderbyn i'r ysbyty. Mae'r bag yn teithio gyda'r claf o'r cartref gofal i'r ysbyty ac yn ôl i'r cartref gofal.

Lansiwyd y cynllun bag coch mewn ardaloedd penodol yn Lloegr yn 2018. Fodd bynnag, dim ond yn ddiweddar iawn y cyflwynwyd y cynllun ym Mae Abertawe, ac fe wnaeth pandemig COVID-19 darfu ar unrhyw gynnydd y gellid fod wedi ei wneud.

Mae'n hanfodol bod unrhyw gynllun i wella'r broses rhyddhau o'r ysbyty yn canolbwyntio ar y claf ac yn cynnwys lleisiau o ofal eilaidd, sylfaenol, cymunedol a chymdeithasol.

Mae staffio diogel yn achub bywydau.

Mae RCN Cymru o'r farn y dylai'r Llywodraeth Cymru nesaf ymrwymo i ddarparu staffio diogel mewn cartref gofal. Dylai Llywodraeth Cymru ehangu cwmpas Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016 a buddsoddi yn Rhaglen Staff Nyrsio Cymru Gyfan.

Yn rhan o'r agenda barhaus ar gyfer sicrhau staffio diogel yn y sector cartrefi gofal, dylai GCC weithio mewn partneriaeth â'r Prif Swyddog Nyrsio i lunio egwyddorion staffio diogel ar gyfer cartrefi gofal.

Egwyddorion staffio diogel 0 0 0 10 178.5823 6361.142Tm (Mn r0167,

Nid yw cartrefi

Dylid hefyd nodi, ar adeg datblygu'r ddeddfwriaeth wreiddiol, bod nifer o bleidiau gwleidyddol wedi cyflwyno a chefnogi gwelliannau a oedd o blaid cynnwys cartrefi gofal yn rhan o gwmpas y ddeddfwriaeth.

Dylai Llywodraeth Cymru ymestyn cwmpas Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016 i gartrefi gofal ac, fel cam cychwynnol, dylai Llywodraeth Cymru fuddsoddi mewn ffrwd waith cartrefi gofal yn rhan o Raglen Staff Nyrsio Cymru Gyfan.

Rhaglen Staff Nyrsio Cymru Gyfan

Mae rhaglen Staff Nyrsio Cymru Gyfan, y mae AaGIC yn gyfrifol amdani, yn goruchwyllo datblygiad adnodd lefelau gofal Cymru i'w ddefnyddio mewn gwahanol leoliadau. Mae'r adnodd lefelau gofal yn darparu'r dull seiliedig ar dystiolaeth penodol sydd ei angen i gyfrifo a chynnal lefel y nyrsio sy'n ofynnol ar gyfer lleoliad penodol. Mae hyn yn cynnwys asesiad parhaus o aciwtedd a dibyniaeth cleifion i alluogi angen staffio i gael ei gyfrifo yn gyson. Mae'r adnodd yn caniatáu ar gyfer ymestyn Adran 25B i leoliadau eraill.

Byddai ffrwd waith benodedig yn gofyn am gynrychiolwyr o GCC, rheolwyr cartrefi gofal, awdurdodau lleol ac, wrth gwrs, cynrychiolwyr nyrsio. Byddai hyn yn caniatáu i bob llais gael ei glywed yn natblygiad staffio diogel yn y sector cartrefi gofal. Dylai fod mwy o fuddsoddiad a chymorth ar gyfer Rhaglen Staff Nyrsio Cymru Gyfan i alluogi'r rhaglen i ehangu i leoliadau eraill, gan gynnwys cartrefi gofal.

Amlygodd yr adroddiad hefyd bod heriau recriwtio yn fwyaf difrifol o ran nyrsys sydd wedi'u cofrestru â'r Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth ym maes gofal cymdeithasol yng Nghymru.¹²

Ym mis Mawrth 2020, llofnododd RCN Cymru bapur safbwynt Llywodraeth Cymru ar fudo.¹³ Mae'r papur yn nodi safbwynt unedig Cymru ar nifer o faterion mudo allweddol, gan gynnwys yr angen i gydnabod gwahaniaethau demograffeg ar draws y DU, gofynion Cymru ar gyfer system fewnfudo newydd a'r trothwy cyflog.

System fewnfudo newydd

Daeth y system fewnfudo newydd yn weithredol ym mis Ionawr 2021. Mae'r RCN yn parhau i alw i'r system hon gael ei dylunio a'i gweithredu i fod o fudd i nyrsio. Mae'n rhaid peidio â defnyddio cyflwyniad y system fewnfudo newydd i greu rhwystrau mympwyol sy'n effeithio ar ein gallu i recriwtio staff nyrsio rhyngwladol. Felly rydym yn galw ar Lywodraeth y DU i sicrhau bod y system newydd:

- o fudd i recriwtio a chadw staff nyrsio rhyngwladol
- yn asesu ac yn lliniaru yn briodol yr effaith ar ofal cymdeithasol
- yn rhoi caniatâd amhenodol i aros i staff iechyd a gofal cymdeithasol sy'n cynorthwyo'r ymateb i COVID-19 ledled y DU
- yn cydnabod bod anghenion y sector iechyd a gofal cymdeithasol yn wahanol ar draws gwledydd a rhanbarthau'r DU

¹¹ Ymchwil Gymdeithasol y Llywodraeth a Llywodraeth Cymru, 2019,

<https://llyw.cymru/sites/default/files/statistics-and-research/2019-03/effaith-brexit-ar-y-gweithlu-gofal-cymdeithasol-gofal-plant.pdf>. Gwelwyd ar 20 Mawrth 2021.

¹² Ymchwil Gymdeithasol y Llywodraeth a Llywodraeth Cymru, 2019,

<https://llyw.cymru/sites/default/files/statistics-and-research/2019-03/effaith-brexit-ar-y-gweithlu-gofal-cymdeithasol-gofal-plant.pdf>. Gwelwyd ar 20 Mawrth 2021

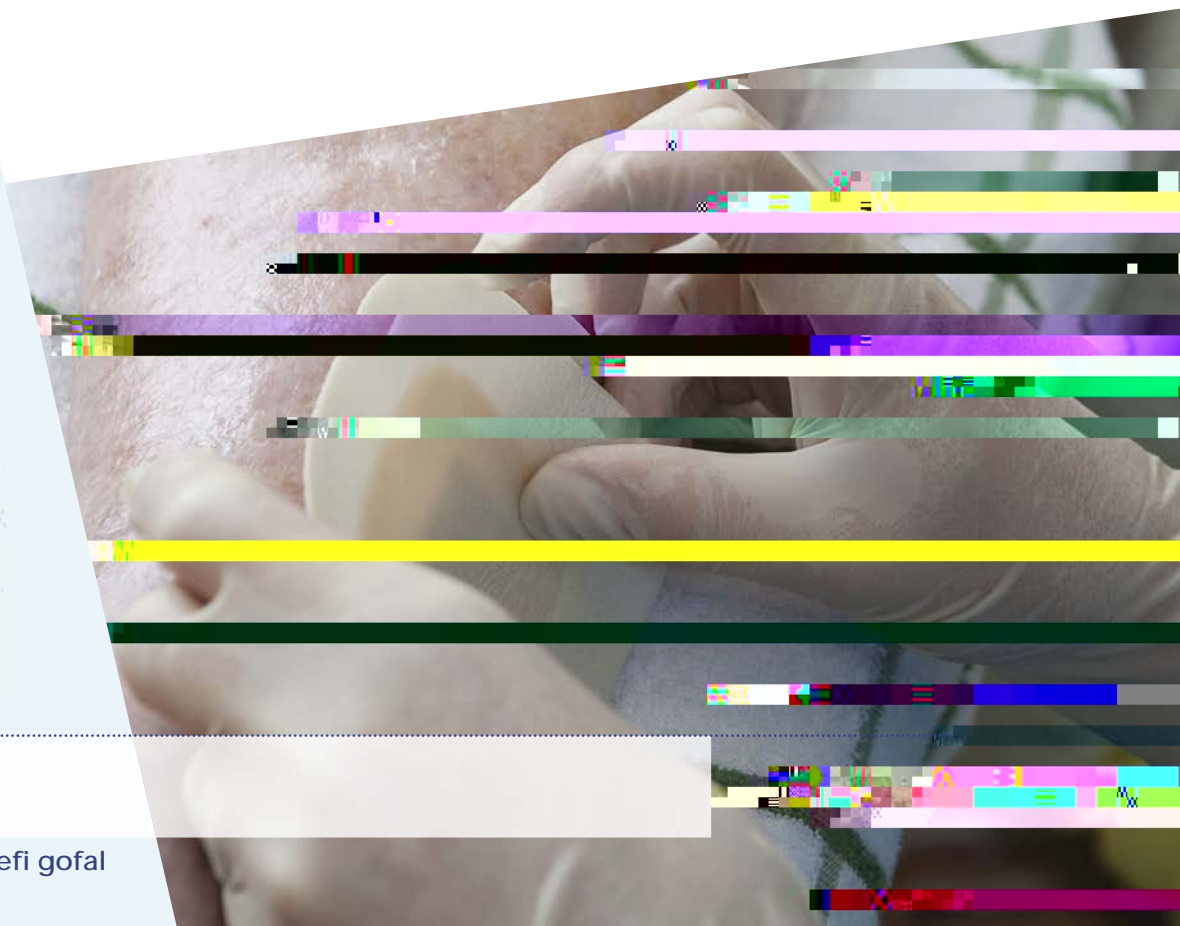
¹³ Llywodraeth Cymru, 2020,

<https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2020-03/papur-safbwynt-cymru-ar-fudo.pdf>. Gwelwyd ar 21 Mawrth 2021.

Adran 6 Y DU yn gadael yr Undeb Ewropeaidd

Mae anghenion y sector iechyd a gofal cymdeithasol yn wahanol ar draws pedair gwlad y DU. Mae'n rhaid i system fewnfudo'r dyfodol gymryd i ystyriaeth y gwahaniaeth o ran galw yn yr Alban, Gogledd Iwerddon, Cymru a Lloegr. Mae'r RCN wedi galw am feganwaith ffurfiol i Gymru yn debyg i Restr o Alwedigaethau lle ceir Prinder bresennol yr Alban. Gwnaed yr argymhelliad hwn gan y Pwyllgor Cyngori ar Ymfudo i'r Swyddfa Gartref ac fe'i derbyniwyd mewn egwyddor, ond mae angen mecanweithiau eraill i sicrhau bod yn rhaid i anghenion y sector iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru gael eu cymryd i ystyriaeth.

Section 7

Mae'r system bresennol o ariannu gofal cymdeithasol yn gymhleth ac yn ddryslyd i breswylwyr cartrefi gofal, teuluoedd a staff gofal cymdeithasol. Mae'n cynnwys hunan-ariannu, cyllid awdurdod lleol a chyfraniad gan y GIG ar gyfer yr elfennau gofal gan nyrsys cofrestredig (trwy ofal nyrsio a ariennir gan y GIG neu Ofal Iechyd Parhaus a ariennir gan y GIG). Mae cartrefi gofal yn cynorthwyo preswylwyr sydd â chyllid o unrhyw un o'r ffrydiau ariannu hyn. Mae'r system bresennol yn achosi llawer iawn o rwystredigaeth, wrth i unigolion deimlo bod system "wahaniaethol" ar waith; meddylfryd "nhw" a "ni", yn gwahanu iechyd o ofal cymdeithasol.

Hefyd, Mae cyllid Gofal Iechyd Parhaus a ariennir gan y GIG yn gyfyngedig ac nid yw'n adlewyrchu cost wirioneddol gofal, sy'n golygu bod llawer o gartrefi yn amharod bellach i gynnig Gofal Iechyd Parhaus a ariennir gan y GIG. Pan fydd eu hanghenion yn cynyddu fel eu bod yn gymwys ar gyfer Gofal Iechyd Parhaus a ariennir gan y GIG, gofynnir i rai preswylwyr symud cartrefi gan na all y cartref gofal fforddio parhau gyda chyllid Gofal Iechyd Parhaus a ariennir gan y GIG. Caiff y system dwy haen dybiedig hon hefyd ei hadlewyrchu yn y mynediad at offer sydd gan y sector gofal cymdeithasol, o'i gymharu â'r GIG, sy'n cyfyngu ar gwmpas y gofal a roddir mewn cartrefi gofal.

Mae angen gwahaniaethu yn bendant rhwng gofal nyrsio a gofal personol yn y system bresennol o gael gafael ar gyllid cyhoeddus ar gyfer gofal, gyda gofal nyrsio yn cael ei ariannu gan y GIG a gofal personol neu gymdeithasol naill ai ddim yn cael ei ariannu neu'n amodol ar feini prawf cymhwysedd amrywiol. Mae hwn yn ymarfer anodd a rhwystredig o safbwynt nyrsio, sy'n ystyried anghenion y sawl sy'n derbyn gofal yn gyfannol. Mae'r hanfodion gofal, fel maethleg, hydradu a hylendid personol, yn ogystal ag iechyd corfforol a meddyliol yn fwy cyffredinol, i gyd yn agweddau ar iechyd a llesiant. Mae'n dilyn, felly, bod y sefyllfa bresennol lle gall un person dderbyn gofal canser cyflawn drwy'r GIG, tra bod yn rhaid i un arall werthu ei gartref er mwyn talu am ofal dementia yn ymddangos yn sylfaenol annheg o safbwynt nyrsio.

Mae'r gwahaniaeth rhwng gofal nyrsio a gofal personol hefyd wedi arwain at bolygiadau yn y gorfennol i nyrsys sy'n gweithio mewn cartrefi gofal cofrestriad deuol. Yn y lleoliadau hyn, byddai nyrsys wedi'u cyfyngu i ddarparu gwasanaethau clinigol i breswylwyr ag angen nyrsio a aseswyd, tra byddai timau nyrsys ddal yn darparu gwasanaethau clinigol neu "nyrsio" (fel newid gorchuddion) i breswylwyr yr aseswyd bod ganddynt anghenion

